

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Deres referanse
20/4919

Vår referanse
20/04356-2

Dato
11.02.2021

Høringsuttalelse - Forslag til nye regler om tilsynsråd for kriminalomsorgen

1. Innledning

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 13. november 2020 vedrørende forslag til nye regler om tilsynsråd for kriminalomsorgen.

Forslaget gjelder forslag til nye lovbestemmelser om tilsynsråd for kriminalomsorgen. Departementet foreslår et nytt kapittel 2A i straffegjennomføringsloven. Forslaget er utviklet på bakgrunn av utredningen «Tilsynsrådene for kriminalomsorgen: Status og reform» av 31. mars 2020 fra professor Eivind Smith.

Høringsnotatet behandler forslag om tilsynsrådets formål, mandat, sammensetning og utnevning. Det beskriver hvilken myndighet tilsynsrådet skal ha. Notatet inneholder også et forslag om avklaring av rekkevidden til tilsynsrådets taushetsplikt. Departementet foreslår at taushetsplikt etter forvaltningsloven ikke skal være til hinder for at opplysninger om personlige forhold deles med tilsynsrådet dersom det er nødvendig og ikke vil utgjøre et uforholdsmessig inngrep overfor den opplysningene gjelder.

Notatet foreslår en endring fra dagens organisering med ett tilsynsråd i hver av kriminalomsorgens fem regioner. Forslaget er at det etableres et nasjonalt organ, med et tilhørende sekretariat.

2. Oppsummering av Datatilsynets merknader

Datatilsynet ønsker gjennomgangen av tilsynsordningen velkommen, og støtter forslaget om lovendringer. Vi er kjent med at det har vært manglende arkivsystemer ved tilsynsrådene, og at det har vært uklart om tilsynsrådet, departementet eller Kriminalomsorgen er behandlingsansvarlig for personopplysningene som behandles i forbindelse med tilsynsrådernes arbeid.

Det er imidlertid en stor mangel ved lovforslaget at det ikke tar for seg de personvernrettslige sidene ved tilsynsrådets virksomhet. Det er uklart hva som er ment å være tilsynsrådets behandlingsgrunnlag for behandling av personopplysninger. Regler om taushetsplikt vil ikke være tilstrekkelig for å plassere ansvar etter personvernregelverket.

3. Organisering av tilsynsrådet

Departementet foreslår at tilsynsrådet skal organiseres som ett tilsynsråd med hele landet som arbeidsfelt. Videre foreslår departementet at det skal etableres et sekretariat for tilsynsrådet. Særlig vil dette lette arbeidet med et sentralt arkiv, som igjen vil gjøre det mulig å «behandle personopplysninger korrekt».

Datatilsynet er positive til forslaget om at tilsynsrådet organiseres som ett råd med et felles sekretariat. Det er også fornuftig at tilsynsrådet skal være administrativt underlagt Justis- og beredskapsdepartementet. Denne organisasjonsformen vil gjøre det lettere og mer oversiktlig for både registrerte og Datatilsynet å vite hvem som kan kontaktes angående behandling av personopplysninger. Det burde imidlertid fremgå klart av loven at det er tilsynsrådet som er behandlingsansvarlig for personopplysninger som behandles for tilsynsformål.

4. Behandling av personopplysninger ved tilsynsrådet

Departementet har på bakgrunn av professor Smiths utredning foreslått en bestemmelse som regulerer tilsynsrådets tilgang på informasjon om innsatte i lys av den forvaltningsrettslige taushetsplikten. Etter forslaget § 9b skal ikke taushetsplikt etter forvaltningsloven være til hinder for at opplysninger om personlige forhold deles med tilsynsrådet dersom det er nødvendig og ikke vil utgjøre et uforholdsmessig inngrep overfor den opplysningene gjelder. Det foreslås også at medlemmer av tilsynsrådet skal ha taushetsplikt etter forvaltningsloven.

Datatilsynet savner en vurdering av de personvernrettslige sidene ved lovforslaget. Vi ser at departementet har vurdert forholdet til taushetsplikt i lys av forvaltningsloven og EMK artikkel 8, men det er uklart for oss om forholdet til resten av personvernregelverket er vurdert. Ettersom tilsynsrådet behandler personopplysninger om innsatte ved fengsler, kommer personopplysningsregelverket til anvendelse.

Straffegjennomføring er ikke omfattet av personvernforordningens virkeområde. For Kriminalomsorgens behandling av personopplysninger i medhold av straffegjennomføringsloven kapittel 1A og 1B er det fremdeles reglene i personopplysningsloven av 2000, med tilhørende forskrift, som gjelder. Dette følger av forskrift om overgangsregler om behandling av personopplysninger.

Datatilsynet er kjent med at en ny lov om behandling av personopplysninger under straffegjennomføring og varetekt, som vil basere seg på direktiv (EU) 2016/680, er under behandling. Dette ser vi på som positivt. I dag er reguleringen av behandlingen av personopplysninger i kriminalomsorgen både fragmentarisk og uklar. Det gjør reglene utilgjengelige for mange, særlig innsatte i norske fengsler, som er de primære rettighetssubjektene etter regelverket.

Vi antar at også tilsynsrådets behandling av personopplysninger vil omfattes av den nye loven på området. Dersom reglene om tilsynsrådet skal tre i kraft før loven forventes ferdigstilt, anmoder vi likevel departementet om å lovfeste tilsynsrådets behandlingsgrunnlag og behandlingsansvar. Slik vi leser straffegjennomføringslovens kapittel 1 A, vil trolig ikke dette kapittelet dekke tilsynsrådets behandling av personopplysninger. Uansett er dette noe som burde avklares av departementet.

Datatilsynet vil særlig bemerke at utlevering av taushetsbelagte personopplysninger der den registrerte ikke involveres, kan innebære betydelige inngrep i retten til privatliv, særlig når personopplysningene har en sensitiv karakter, eller den tiltenkte viderebehandlingen kan få store konsekvenser for den registrerte. Retten til informasjon om behandlingen av personopplysninger er en sentral rettighet i personvernregelverket. Det burde derfor vurderes om den registrerte skal få informasjon om bruken av personopplysninger, selv om det ikke kreves samtykke fra den registrerte innsatte for å bruke opplysningen, slik taushetspliktbestemmelsen nå er utformet.

Dette er problemstillinger som ble berørt av Justis- og beredskapsdepartementet i forslaget om endringer i forvaltningsloven i 2020 (20/4064), som departementet selv viser til på side 25 og 26 i notatet. Datatilsynet hadde en rekke innspill til dette forslaget, og vi viser derfor til vårt hørings svar i sak 20/4064. Selv om personvernforordningen ikke gjelder for straffegjennomføring, vil mange av de prinsipielle problemstillingene være de samme.

Vi stiller oss til rådighet dersom dere ønsker utfyllende informasjon eller har spørsmål til vårt hørings svar. Dere kan i så fall ta kontakt med Embla Helle Nerland på telefonnummer 22 39 69 54.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Embla Helle Nerland
juridisk rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer